

TRADUCCIÓ AL CATALÀ DE L'ARTICLE «EVA», PUBLICAT A LA REVISTA ARTEZ,
N. 123, 07-2007, P. 6.

Tot i que ens costi molt d'acceptar-ho, Eva Forest ja no és amb nosaltres. Ha estat una pèrdua irreparable, com és lògic, per a la seva família, però també per als seus amics i, sobretot, un cop molt dur per a la cada vegada més reduïda esquerra espanyola. La seva fidelitat a una manera d'entendre el món i la política contra totes les dificultats és un exemple que caldrà seguir. Com a mínim els joves hauran de considerar que les seves grans aportacions són aquí, tot i que se la vulgui oblidar i minimitzar. La seva valenta posició crítica quedarà com una fita en la possibilitat de definir posicions revolucionàries al nostre país.

Hem intentat llegir el màxim nombre de necrològiques que s'han escrit sobre l'Eva i hem trobat que la majoria d'elles no li retien l'important homenatge que creiem que es mereix. Algun diari de llarga tirada de Barcelona arribava a adoptar unes posicions tan parcials que ens van resultar preocupants en temps de democràcia (trenta anys ja). En un altre, un dels dos que existeixen en català, no hem trobat cap referència a la nostra amiga, tot i que l'Eva era catalana. Només la revista *El Triangle*, el diari *El Punt* de Barcelona i les publicacions d'Euskal Herria han tractat la seva figura amb el rigor i l'admiració adequats. S'hi podrà estar d'acord o no, però ningú no li podrà negar la seva coherència i la seva fidelitat a unes determinades posicions polítiques.

En aquests articles que hem llegit no es parla de les seves col·laboracions amb el moviment pacifista *World Peace Council* (Consell Mundial de la Pau). Vaig coincidir amb ella en diverses ocasions en sessions d'aquest organisme radicat a Hèlsinki i junts figurem en aquella fotografia feta precisament a la capital de Finlàndia, crec que el 1964. Aquesta fotografia, pel que veiem, s'ha anat convertint en una icona d'un moment de la resistència antifranquista i de la generació que la va dur a terme. Hi veiem l'Eva juntament amb Jean-Paul Sartre, Miguel Ángel Asturias, Ilya Ehrenbury, Pablo Neruda, Ricardo Fernández de la Reguera, Maria Aurèlia Capmany, Susana March, Antonio Ferres, Ángel González, V. Aguilera Cerni, el pare Raurell, Olarra, conegut com el vell liberal, Juan José Lasa, José Azurmendi, etc. Com diu Dionís Jiménez a *El Triangle* d'una manera emocionant, «l'Eva és la més maca de la foto».¹

Miquel Castells va afirmar «su mejor obra ha sido ella misma, porque fue solidaria con todos los pueblos». La seva arma fonamental va ser la paraula, com han recordat Arnaldo Otegi i Marije Fullaondo.² L'Eva era una oradora emotiva, convincent, apassionada. Després vindrien els seus textos teòrics i els assaigs.

Però no s'ha d'oblidar; pensem, una tasca admirable, que és la que justifica que parlem de l'Eva a les pàgines d'una revista teatral. Ens referim a la seva importantíssima tasca com a editora. Va

fundar l'any 1991 l'editorial Hiru, una de les millors de l'àmbit del teatre espanyol i hispanoamericà. La coherència política a què ens hem referit es tradueix en una gran coherència estètica a l'hora d'elegir els textos. És una elecció d'un rigor i una valentia admirables. L'Eva ens va fer conèixer alguns dels millors textos de Thomas Bernhard, Tankred Dorst, Peter Handke, Howard Zinn i ens va presentar «una altra» lectura, des d'Euskal Herria, de la dramaturgia peninsular. Va recuperar els grans portuguesos José Cardoso Pires, Luiz Francisco Rebello, Helder Costa; els gallecs Manuel Lourenzo, Quico Cadaval, Vidal Bolaño, etc.; els catalans Joan Brossa, Benet i Jornet, Manuel Molins, sense oblidar, com és lògic, els escriptors d'Euskal Herria Xavier Mendiguren i Ixiar Rozas. Es va arriscar molt i ens va fer conèixer autors poc coneguts o valorats com José Luis Calonge, Alfredo García Gregorio, Eugenio Calonge, Vladimir García Morales, etc.

Després va iniciar una empresa molt important. Ens va donar la gran aportació de presentar-nos, en edicions molt vàlides i accessibles, l'obra completa d'Alfonso Sastre. Entre les moltes injustícies que s'han comès amb l'autor d'*Escuadra hacia la muerte*, una de les més grans ha estat el fet que la seva enorme i admirable aportació teatral estava dispersa i perduda, malgrat que una editorial madrilenya molt important, si la nostra memòria no ens enganya, va publicar un primer volum que va tenir un gran èxit de vendes.

L'Eva també va saber recuperar treballs difícils de trobar com *El teatro político*, d'Erwin Piscator, Brecht, de Hans Mayer o *Manual mínimo del actor*, de Dario Fo. També ens va fer conèixer clàssics oblidats, potser per la valentia de les seves propostes polítiques i per la seva originalitat. Ens referim a *El Tuzaní de la Alpujarra o Amar después de la muerte*, de Pedro Calderón de la Barca, o als meravellosos *Anfitriónes*, de Luis Camões i Antonio José da Silva.

Tot tenia un sentit. Cada títol tenia validesa per ell mateix. Si considerem els seixanta-sis exemplars de la revista *Skene*, els onze de *Breveskene* i els set d'*Hiru-Aske* —aquesta última dedicada a la història i la teoria del teatre—, ens adonem que l'Eva va anar definint una visió general de les arts escèniques i del món teatral de la segona meitat del segle xx, una visió que posava les bases de les millors conquestes del que està succeint al segle xxi. Amb tots ells —insistim— es donava una «altra» lectura del teatre internacional i del teatre peninsular. Una altra manera d'explicar la Història.

En escriure aquestes línies, ens vénen a la memòria tants records, tantes hores compartides al seu pis de Madrid, anys després al Caire, en ocasió del Festival Internacional de Teatre Experimental, en els cursos de l'Escorial, en l'època en què els organitzava Gonzalo Santonja, en algun homenatge a l'Alfonso a Euskal Herria... tants i tan bells moments.

Eva, sempre et recordarem. I moltes gràcies per totes les teves aportacions.

Consell Mundial de la Pau (Helsinki, 1964). D'esquerra a dreta. Primera fila: per determinar, V. Aguilera Cerni, Ricard Salvat, Maria Aurèlia Capmany, Mari Luz Bellido, esposa d'Agustín Ibarrola, Ilya Ehrenburg, Jean Paul Sartre, Miguel Ángel Asturias, Eva Forest, Olarra, conegut com el «viejo liberal». Davant, agenollats: el pare Raurell, per determinar. Segona fila: Susana March, Pablo Neruda, Ricardo Fernández de la Reguera, per determinar, per determinar, per determinar, Antonio Ferres.
[La redacció d'ASSAIG DE TEATRE agrairia tota la informació sobre els personatges per determinar]

NOTES

I. Giménez Dionisio: «Llàgrimes blanques a Euskal Herria», *El Triangle*, núm. 829, Barcelona, 29 de maig de 2007. Creiem oportú de repetir el comentari: «Veig aquesta foto envellida presa el 1964 a Hèlsinki durant el Consell Mundial de la Pau, i sembla que el temps s'hagi endut un munt de paraules que van ser compromisos, presó i somnis trencats. En aquesta foto apareixen, entre d'altres, Maria Aurèlia Capmany, vestida amb un negre despreocupat, somrient amb aquell aire pacient amb el qual la recordem; Neruda, amb els ulls tancats inventant-se metàfores; Miguel Ángel Asturias, mirant a la càmera i la seva Montevideo ferida, i al fons, al costat de la porta de l'estança, una dona de cabells curts que permet veure el coll de cigne i els seus ulls grans, tan tendres i lluminosos com les primeres ametlles de l'estiu.

»L'Eva és la més maca de la foto.»

2. Arnaldo Otegi i Marije Fullaondo «Eva Forest: Símbolo del compromiso intelectual e internacionalista», *Gara*, Donostia, 27 de maig de 2007. Les seves paraules exactes van ser les següents: «LA PALABRA, la palabra, en forma oral o escrita, ha sido el instrumento principal de lucha de Eva Forest, su palabra, así como la palabra de todos aquellos condenados al silencio. La palabra, ese medio subversivo atacado sistemáticamente en todo el mundo por el poder. Charlas, conferencias, artículos, libros, escritos, los suyos y los de los enmudecidos, constituyen el legado de la larga batalla de Eva Forest. Un legado y una lección que nunca olvidaremos.»